בס"ד

"הדף היומי לתולדותינו"

יום א', י"ב בסיון תשס"ח (15 ביוני)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

שבוע שמח ושבוע טוב!

עניין למחשבה מפרשת "בהעלותך", אותה קראנו בתורה אתמול...

מה לעשות כשההנהגה מתנהגת כאספסוף?

"וְהָאסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלֵנוּ בָּשָׂר. זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֶת הַקִּשֻּׁאִים וְאֶת הָאֲבַטִּחִים וְאֶת-הֶחָצִיר וְאֶת-הַבְּצָלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִים. וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל בִּלְתִּי אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ." [במדבר י"א 4-6]

מהו "והאספסוף"? "רבי שמעון בר אבא ורבי שמעון בן מנסיא: אחד מהן אומר, אלו הגֵּרים שעלו עמהן ממצרים ונאספין עמהם, שנאמר "וגם ערב רב עלה אתם"' [שמות י"ב 38]. ואחד מהן אומר, "והאספסוף" - אלו סנהדרין, שנאמר "אספה לי שבעים איש" [במדבר י"א 16], מה כתיב שם? "[וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי ה' וַיִּשְׁמַע ה' וַיִּחַר אַפּוֹ] וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה." [שם שם 1] – בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה: בקוצים (=בנבחרים) שבמחנה. [במדבר רבה ט"ו כד]

קל להבין את הדעה הראשונה לפיה הגרים שהסתפחו לישראל, היו אלו שגרמו לשאר בני ישראל לחטוא בחטא תאוות הבשר. גרים אלה שהצטרפו לישראל בשעה שהשעה שחקה להם, נתקשו לדבוק בישראל בשעתם הקשה במהלכם במדבר ציה וצלמוות [דעה אישית בלבד: ההנחה שלי היא שתסריט כזה יחזור שנית גם בארץ של היום... מג]. לפי פירוש זה לביטוי 'אספסוף', ניתן אולי גם להבין את התלונה אודות הדגה והקישואים שזכו לאכול חינם במצרים, שכן בראש המתלוננים עמדו גויים לשעבר שלא שועבדו בעת היותם במצרים.

קשה יותר לקבל את הדעה השנייה לפיה ה'אספסוף' הוא כינוי לסנהדרין. לפי דעה זו, שבעים הזקנים הראשונים נשרפו חיים מאחר והחטיאו את ישראל בחטא תאוות הבשר – **וזו הסיבה** לכך שמשה היה צריך לאסוף הנהגה חדשה לעם.

פירוש זה נראה קשה, קודם כל בשל הביטוי 'אספסוף' שנראה רחוק מאוד מהכינויים הרגילים בהם התורה מכנה את זקני ישראל, עיני העדה, מנהיגי העם. בנוסף לכך, דעה זו מאחדת למעשה את חטא ה"מתאוננים" המתואר בפסוק א', עם חטא המתאוים לבשר שבהמשך הפרק, שכן לפי שיטה זו עונש השרפה המתואר בפסוק א' הוא עונשם של **מנהיגי העדה**, שגרמו בהמשך הפרק לכל יתר העם להתאוות לבשר (לפי קריאה זו, כנראה שהתלונה שלא פורשה של ה"מתאוננים" שבפסוק א' - היא היא התלונה על הבשר שהובאה בפירוט בהמשך הפרק).

למרות הקשיים שבשיטה זו, יתרונה המרכזי הוא שטמון בה הסבר לכך שבהמשך הפרק יש צורך במינוי הנהגה חלופית. ואכן, כבר בראש דרשתנו נשאלת השאלה מדוע ממנה כעת משה שבעים זקנים: 'וכי לא היה להם זקנים קודם לכן? והכתיב בהר סיני "ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל"' [שמות כ"ד 9]?!'. תשובת המדרש היא שעל אותם הזקנים נאמר בעת מתן תורה "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" [שם 11]

"לְדָוִד מִזְמוֹר לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ." [תהלים כ"ד 1]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ראשון** בשבת
בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל

יום א', י"ב בסיון תשס"ח (15 ביוני)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

ועל כך 'היו ראויין לישרף באותה שעה... ומפני שהיה יום מתן תורה חביב לפני הקב"ה לפיכך לא רצה לפגוע בהן בו ביום', ונפרע מהם בפרשתנו.

מדרש זה קובע שמעשיהם של זקני ישראל בעת מתן תורה היו דומים 'לעבד שהיה משמש את רבו, ופרנסתו בידו - והיה נושך ממנה'. ייתכן שלפי המשל שבמדרש זה, נוכל להבין את המכנה המשותף של מעשי זקני ישראל במעמד הר סיני ובתלונתם בפרשתנו. בשני המקרים המנהיגות חוטאת בהתנהגות שהמאפיין שלה הוא כניעה מופגנת לתאווה הפשוטה והעממית המשותפת לכל בני האדם – התאווה ל**אוכל**. בשני המקרים האליטה לא מבינה שתפקידה כמנהיגות הוא לרומם את העם מתאוותיו, ולא ל'הזדהות' עם פשוטי העם מתוך ניסיון לצבור פופולאריות על בסיס של הפגנת סולידריות עם המכנה המשותף הנמוך ביותר.

ייתכן שפניה למכנה המשותף הנמוך ביותר, כגון ההבטחה ש'אנו נהיה אלה שבוודאי נדאג להביא לכם לבשר – כי גם אנו נהנתנים ואוהבי בשר' יכולה להיות יעילה מבחינה פוליטית, ואף להביא לתוצאות המקוות בקלפי. ייתכן שיש גם תועלת דומה בהצבת 'חזון' של 'מדינה שפשוט כיף לחיות בה', או ביחצון תמונתו של מנהיג המקפיד לצפות במשחקי כדורגל, בכדי לבנות לו תדמית 'עממית'.

אך דרשתנו מלמדת אותנו שיחס שכזה להנהגה – **מחטיא לחלוטין את עצם מטרתה**. מנהיגי ישראל הם כ'עבדים המשמשים את הרב' כשמטרת נתינת הכוח בידם היא לרומם את העם – ולכן לא ייתכן שהאמצעי להשגת המנהיגות יהיה על ידי הזדהות עם תאוותיו הנמוכות של העם. מי שמנסה לשמר את מעמדו כמנהיג בצורה שכזו, הרי הוא כעבד הנוגס במזונו של רבו, שכן בכך הוא מפגין שמטרת שלטונו אינה קידומו הערכי של העם, אלא ההנאה העצמית שבכוח ובשלטון.

על פי המדרש הסמוך, התכונה שעל פיה נבחרה המנהיגות שהחליפה את המנהיגות הרדודה והמרדידה, הם אותם 'הזקנים והשוטרים שהיו מוסרין עצמן ללקות עליהם במצרים' שכן 'לפי שמסרו עצמן ללקות על הצבור - לפיכך 'ונשאו אתך במשא העם''
[במדבר רבה ט"ו 20].

המנהיגות החדשה נבחרה ממנהיגים הרואים את עצמם כמשרתי הציבור, המבינים שהנהגת ישראל הינה 'משא' שיש צורך להתאמץ ולסבול על מנת לשאתו. את המנהיגות הפונה למכנה המשותף הנמוך - תוך שהיא עוסקת בהנאה מאכילה ושתייה במעמדות ממלכתיים, החליפו דמויות הרואות בהנהגת ישראל זכות שלעיתים יש לשלם עליה במחיר של כאב אישי - מנהיגים שיש להם עבר וניסיון של מסירות נפש על עם ישראל.
[http://www.moreshet.co.il/web/drashot/drashot2.asp?id=5609&kod=2300]

"לְדָוִד מִזְמוֹר לַה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ." [תהלים כ"ד 1]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ראשון** בשבת
בשִׂמחה ובטוּב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל